

Az Airbnb szerepe a Balatoni Turisztikai Régióban

Szerzők: Dudás Gábor¹ – Nagy Gyula² – Boros Lajos³

Naponta emberek tízezrei döntenek úgy, hogy nem a hagyományos, hanem a peer-to-peer (P2P) elven működő online szállásmegosztó platformokon – ilyen például az Airbnb – ismeretlenek által meghirdetett szálláshelyeken szállnak meg. Ez a folyamat napjainkban még döntően nagyvárosi jelenség, azonban egyre inkább teret nyer a jelentős turisztikai potenciállal rendelkező térségekben, komoly kihívások és verseny elé állítva a hagyományos piaci szereplőket. A tanulmány célja, hogy a korábbi, elsősorban nagyvárosokra fókuszáló Airbnb kutatásokkal szemben egy turisztikai régióban (Balaton Kiemelt Üdülőkörzet) vizsgálja meg az Airbnb kínálatát és területi jellemzőit. A kutatás eredményei azt mutatják, hogy a balatoni Airbnb kínálat illeszkedik a hazai és nemzetközi trendekhez, azonban a szálláskínálat volumene jelentősen elmarad a fővárosétól. A vizsgálat rávilágított továbbá arra, hogy az Airbnb-n keresztül történő professzionális lakáskiadás fokozottan van jelen a térségben, így a balatoni régióban az Airbnb nem tekinthető pusztán a felesleges ingatlankapacitások magánjellegű megosztására és hasznosítására használt platformnak (ahogyan maga a vállalat értelmezi saját szerepét a nyilvánosság felé), hanem bizonyos esetekben sokkal inkább egy üzleti motiváció által vezérelt lakáskiadó oldal.

Kulcsszavak: Balaton, Airbnb, magánszállásadás, sharing economy, P2P szállásadás.

1. Bevezetés

Az elmúlt években a turizmus iparága globális szinten folyamatos növekedést mutat (FORNO-GARIBALDI 2015), melyhez nagyban hozzájárul a több szerző értelmezésében is (lásd például CHENG 2016, GUTTENTAG 2015, SALVIONI 2016, SCHNEIDER 2017, SAHLMAN 2018) „bomlasztó innovációként” számon tartott közösségi gazdaság (sharing economy) egyre terjedő jelensége, amely jelentősen megváltoztatta a globális turizmus szabályait. A *sharing economy* egy olyan gazdasági-technológia jelenség (HAMARI et al. 2015), amely az infokommunikációs technológiák fejlődésén és széleskörű elterjedésén alapul. E tanulmánynak nem célja a közösségi gazdaság fogalmának részletes áttekintése, így ehelyütt azt hangsúlyoznánk, hogy álláspontunk szerint az online platformok használata, a kihasználatlan kapacitások megosztása, a kapcsolat és használat átmeneti jellege, illetve a fogyasztók közötti közvetlen kapcsolat a közösségi gazdaság

meghatározó elemei (DUDÁS-BOROS 2019). Kihhasználva az internet, a web 2.0, a *peer-to-peer* (P2P) platformok, valamint a mobilkommunikáció nyújtotta lehetőségeket, a közösségi gazdaság égisze alá sorolt vállalatok (azaz a szereplőket összekötő internetes platformok) a turizmus területén – annak számszerű növekedésén túl – nagyban hozzájárulnak új utazási formák, szokások és eszközök elterjedéséhez, és megjelenéséhez (FORNO-GARIBALDI 2015, SÜLI-MARTYINC-SAMANGÓ 2017).

A turizmus területéhez számos *sharing economy* vállalatot kapcsolhatunk a közösségi szállásmegosztó oldalaktól (például Airbnb, Homeaway) a P2P közlekedési platformokon át (például Uber, BlaBlaCar, Oszkár) egészen a gasztro platformokig (például EatWith, VizEat). Ezek közül a legjelentősebbnek tartott *sharing economy* vállalat a rövidtávú szállásmegosztást kínáló P2P szállásmegosztó platform, az Airbnb (BÁLINT-TRÓCSÁNYI 2016, GUTIÉRREZ et al. 2017), amelyen keresztül hétköznapi emberek adhatják bérbe turisták számára a kihasználatlanul álló ingatlanjaikat, tereiket szállásként. 2008-as megalapítása óta az Airbnb dinamikus növekedést mutat, napjainkra a szolgáltatás a világ több mint 81 000 városában és 191 országában van jelen, továbbá az oldalon kínált szállások száma meghaladja az ötmilliót (AIRBNB 2018), amivel jelentősen felülmúlja a nagy szállodaláncok kínálatát. Mindemellett az Airbnb piaci helyzetét és erejét is jól mutatja, hogy a vállalat értékét

¹ tudományos munkatárs, MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Regionális Kutatások Intézete Alföldi Tudományos Osztály, dudasgabor5@gmail.com

² egyetemi tanársegéd, Szegedi Tudományegyetem, geo.nagy.gyula@gmail.com

³ egyetemi docens, Szegedi Tudományegyetem, borosl@geo.u-szeged.hu

több mint 38 milliárd dollárra értékelik (FORBES 2018), amivel olyan hotelláncokat múlt felül, mint a Hilton Hotels & Resorts, a Marriott, vagy a Hyatt (STATISTA 2018).

A P2P szállásadás – elsősorban az Airbnb – megerősödésével jelentős piaci részesedésre tett szert a „hagyományos” szállásadással (főként a szállodákkal, panziókkal) szemben. Ezzel összhangban a kutatók is fokozottan érdeklődnek az Airbnb és annak turizmusra – elsősorban a szállodáiparra – gyakorolt hatásai iránt. A témában született tanulmányok jelentős része az Airbnb hotelárakra (ZERVAS et al. 2017), valamint a hotelek teljesítményére (BLAL et al. 2018) gyakorolt hatását elemzi. GININDZA és TICHAAWA (2017) azt vizsgálta továbbá, hogy a közösségi szállásmegosztó platform megjelenésével hogyan alakultak a hotelek szobakihasználtságának adatai, míg FANG és szerzőtársai (2016) az Airbnb-nek a turizmus területén történő foglalkoztatásra gyakorolt hatására fókuszáltak. Mindemellett születtek tanulmányok, amelyek az Airbnb és a hotelszektor kínálatának térbeliségét hasonlították össze (GUTIÉRREZ et al. 2017, GYÓDI 2017), továbbá vizsgálták a turisták motivációját is (GUTTENTAG et al. 2018), hogy feltérképezzék, melyek azok a tényezők, amelyek abban befolyásolják őket, hogy az Airbnb-t vagy a hagyományos szállásadókat válasszák. A nemzetközi kutatások mellett számos hazai vizsgálat is született az Airbnb hatásait elemezve, amelyek elsősorban a fővárosi Airbnb szállások térbeli elhelyezkedését (BOROS et al. 2018, DUDÁS et al. 2017a, KARAKASNÉ MORVAY 2017), a közösségi szállásadás megjelenésével a budapesti szállásadópiacra végbement változásokat (JANCSIK et al. 2018), valamint az Airbnb működését és szabályozását befolyásoló szabályozási kereteket érintik (JANCSIK et al. 2018, RANCHORDÁS et al. 2016, SMITH et al. 2018). Mind nemzetközi, mind hazai viszonylatban azonban a P2P szállásadás-hoz kapcsolódó folyamatok vizsgálatának közép-pontjában döntően fővárosok, nagyvárosok állnak (DUDÁS et al. 2017b, GUTIÉRREZ et al. 2017), hisz a legtöbb Airbnb ott található. Bár az utóbbi időben születtek tanulmányok a településhierarchia alacsonyabb szintjeire is (BÁLINT-MAGYAR-PAPP 2016, DUDÁS et al. 2018), ezek száma elenyésző. Az előzőekkel összhangban tehát a tanulmányunk célja, hogy a korábbi kutatásokkal ellentétben ne egy nagyvárosban vizsgálja a P2P szállásadás helyzetét, elterjedését, hanem egy jelentős turisztikai potenciállal rendelkező térségben, a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet⁴ (BKÜ) településein. A BKÜ

kiválasztását a hasonló térségi szintre vonatkozó vizsgálatok alacsony száma indokolja, így kutatásunkkal hozzájárulhatunk annak bemutatásához, hogy egy turisztikai régióban milyen mértékben és hogyan terjedt el a P2P szállásadás jelensége.

A tanulmány első felében ismertetjük a kutatás során alkalmazott módszereket, majd áttekintjük a balatoni szállásadás keresleti és kínálati oldalának alakulását. A tanulmány második felében bemutatjuk az Airbnb helyzetét a BKÜ településein, végül a tanulmányt az összegzés és a kutatás további irányai zárják. A tanulmány célja és terjedelmi korlátai nem teszik lehetővé a közösségi gazdaság, illetve a P2P szállásadás fogalmainak részletesebb bemutatását. E kérdésekkel számos hazai és nemzetközi publikáció foglalkozik. A közösségi gazdasággal kapcsolatban DUDÁS és BOROS (2019), míg a P2P szállásadással kapcsolatban JANCSIK és szerzőtársainak (2018) tanulmánya nyújt részletesebb áttekintést.

2. Alkalmazott módszerek

Vizsgálatunkat az elemzési mintaterület lehatárolásával kezdtük, amelyet a BKÜ⁵, valamint a vele megegyező Balaton idegenforgalmi régiót alkotó 180 településsel azonosítottuk (DOMONKOS et al. 2016). Ezt követően az adatgyűjtést és az elemzést kvantitatív módszertani bázisra alapoztuk, és korszerű, internetes adatgyűjtésen alapuló technikákat (PÁSZTOR et al. 2017) is alkalmaztunk.

A P2P szállásadás – mint az Airbnb – vizsgálata számos kihívás elé állítja a kutatókat, ugyanis a hivatalos statisztikai adatbázisokban csak meglehetősen korlátozottan állnak rendelkezésre adatok a megosztáson alapuló szállásadásról, melyek a szektorban tapasztalható szürke- és feketegazdaság (be nem jelentett szállásadás) kiterjedtsége miatt még hiányosak is (DUDÁS et al. 2016, 2018). Magyarországon az Airbnb-n keresztül történő szálláskiadást a KSH az egyéb nem üzleti célú szállások (továbbiakban: magánszállások) közé sorolja, azonban a magánszállásokra vonatkozó hazai statisztikai adatállomány meglehetősen korlátozott (JANCSIK et al. 2018), így a szükséges Airbnb adatok lekérdezése érdekében *web scraping* technológián alapuló adatgyűjtést végeztünk. Ezt a technológiát, módszert napjainkban egyre szélesebb körben alkalmazzák a P2P szállásadás vizsgálatához. Így például JANCSIK és szerzőtársai (2018) a budapesti Airbnb piac alakulásának vizsgálatát alapozták ilyen típusú adatgyűjtésre,

⁴ A tanulmány további részében a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet, a balatoni térség és a balatoni régió kifejezéseket egymás szinonimáiként használjuk.

⁵ A települések listáját a Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2017. évi T/18783 számú törvényjavaslat tartalmazza (<http://www.parlament.hu/irom40/18783/HTMLT18783.pdf>).

GUTIÉRREZ és szerzőtársai (2017) a barcelonai Airbnb piacot hasonlították össze a hagyományos szállásadó szektorral, míg TEUBNER és szerzőtársai (2017) az egyes szállásadók hírnevének hatását vizsgálták az Airbnb szállások áaira vonatkozóan. A *web scraping* technológia lényege, hogy egy számítógépes program, előre betáplált paraméterek alapján, felkeresi az adott weboldalt, és az azon található információkat egy adatbázisba menti (OLMEDILLA et al. 2016). A balatoni térségre vonatkozó Airbnb adatok 2018 júliusára vonatkoznak. A vizsgálat időpontjában az adatbázisunkba összesen 2 417 Airbnb szállás adatai kerültek be, amelyek elsősorban a következőket tartalmazták:

- az Airbnb szállások száma, típusa (teljes lakás, privát szoba, közös szoba) és földrajzi elhelyezkedése,
- a szállások kapacitásadatai (férőhelyek, fürdőszobák, szobák száma),
- a szállások ára,
- az üzemeltetők száma.

Az adatok lekérdezése, feldolgozása és adatbázisba rendezése után statisztikai elemzéseket végeztünk. Elsődlegesen a korrelációs együtthatókat vizsgáltuk meg, ahol 0,001-es szignifikancia szint mellett vettük figyelembe az eredményeket. Az ok-okozati összefüggéseket a nominális változók esetében Khí-négyzet próbával vizsgáltuk, míg a metrikus adatok esetében regresszió elemzést alkalmaztunk. Azonban *hangsúlyozni szeretnénk, hogy a mélyebb összefüggések feltárása mindenképpen átfogóbb, kvalitatív elemzést kíván.* Vizsgálatunk alátámasztásához felhasználtuk a Google Trends szolgáltatást, melyben az „Airbnb”, illetve az „Airbnb Balaton” kulcsszavakra kerestünk rá a 2004 január és a 2019 február közötti időszakban. Az eredmények ábrázolására az OSM adatbázisból ingyenesen elérhető alaptérképeket használtuk fel, melyeket a QGIS programban vizualizáltunk.

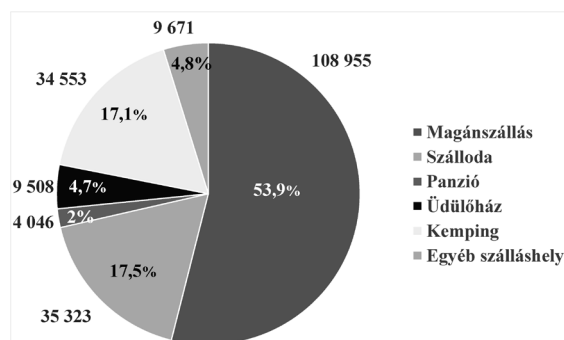
3. Turizmus a balatoni régióban

A Balaton és térsége a legrégebbi és leglátogatottabb üdülőhely Magyarországon mind a külföldi, mind a belföldi turistákat figyelembe véve (MADARÁSZ–PAPP 2013), továbbá Budapest után a második legjelentősebb turisztikai desztináció mind a vendégek, mind a vendégéjszakák számát tekintve (DOMONKOS et al. 2016, PUCZKÓ–RÁTZ 2000). A térség sikerességét a kedvező természetföldrajzi adottságok mellett az adja, hogy a kereskedelmi szállásadók mellett igen elterjedt jelenségnek számít a magánlakásokban történő vendégfogadás évszázadok óta ismert gyakorlata (GUTTENTAG et al. 2018) – ami Magyarországon

„Zimmer Frei”-ként került a köztudatba –, amely során magánszállásként a lakásállományt is bevonták a turisztikai kínálatba. Ennek következtében 2017 nyarára⁶ a balatoni régió 180 településén 582 kereskedelmi szálláshely és több mint 18 500 magánszállásadó kínált együttesen több mint 201 000 férőhelyet a térségbe látogató turistáknak. A férőhelyek többségét (53%) (1. ábra) a magánszállások adják, míg a kínálat másik részének (93 000 kereskedelmi férőhely) 37%-a 45 kempinghez, a további 37%-a 208 szállodához köthető. A kapacitások térbeli eloszlása is mutat egyfajta koncentrációt, ugyanis magánszállásadással a 44 partmenti település mindegyikén foglalkoznak, és a 136 távolabbi településből is mindössze 36 településen nem volt ilyen tevékenység. Ezzel szemben, a kereskedelmi szálláshelyek a régióban csupán a települések közel egyharmadán (70) működnek, főként a partmenti településeken, de akad négy olyan partmenti település is, amely nem rendelkezik kereskedelmi szálláskínálattal.

1. ábra

A szállásférőhelyek száma (db, %) szállástípusonként (2017)

Forrás: saját szerkesztés a KSH adatai alapján

Vendégforgalom tekintetében a Balaton térsége a második leglátogatottabb turisztikai térség Magyarországon, és az elmúlt években folyamatos növekedést mutatott, így 2017-ben a KSH adatai szerint 2 300 000 turista több mint 7 790 000 vendégéjszakát töltött el a régió szállásain. A vendégforgalom eloszlása azonban meglehetősen egyenlőtlen, ugyanis a vendégek közel 78%-a kereskedelmi szálláshelyeken szállt meg, és a vendégéjszakák közel 74%-a is ezen egységekhez köthető. Mindemellett az is figyelemre méltó, hogy a térségbe érkező vendégek háromnegyede belföldi vendég, akik közel 80%-ban kereskedelmi szállás-

⁶ A tanulmány elkészítésének időpontjában nem voltak elérhetőek a magánszálláshelyekre vonatkozó 2018-as adatok, ezért használtuk a 2017-es értékeket.

helyeket vesznek igénybe, míg a külföldi vendégek esetében ez az arány egy kicsivel alacsonyabb, kb. 73%-os. A turisták ilyen mértékű beáramlása jelentős hatással van a térség gazdaságára is, ami a KSH adatai szerint éves szinten több mint 66,6 milliárd forint árbevételt jelent a kereskedelmi szálláshelyeknek, ami az országos bevételek 14%-át jelenti.

4. Az Airbnb kínálata a balatoni régióban

4.1. ÁLTALÁNOS JELLEMZŐK

A kutatás során gyűjtött adatok azt mutatják, hogy 2018 júliusában 2 417 szálláshelyen 1 178 szállásadó 13 420 férőhelyet kínált rövidtávú szállásszolgáltatás keretén belül az Airbnb platformján a balatoni régió településein. A szállásadó platformon hirdetett szállások kapacitás adatait a kereskedelmi szállások adataival összevetve megállapíthatjuk (1. táblázat), hogy az Airbnb-n hirdetett ingatlanok száma meghaladja a kereskedelmi szálláshelyek számát, azonban a kínált férőhelyek és szobák számát tekintve messze elmaradnak a kereskedelmi kínálattól, és a szállodák férőhelyeinek 45%-át kínálják. Mindez természetesen nem meglepő, hiszen a kereskedelmi szálláshelyek átlagos férőhely/egység mutatójának gazdaságossági okokból szükségszerűen magasabbnak kell lennie. Ugyanakkor az adatok rámutatnak a két szálláshely-kategória eltérő belső szerkezetére.

1. táblázat

Az Airbnb és a kereskedelmi szálláskínálat jellemzői a vizsgált mintaterületen (2018. július)

Megnevezés	Szállásadó egységek száma (db)	Férőhelyek száma (db)	Szobák száma (db)
Airbnb	2 417	13 420	5 609
Kereskedelmi szálláshelyek összesen	581	90 677	19 174
Ebből szálloda	188	32 192	12 352

Forrás: saját szerkesztés a KSH adatai és egyéni adatgyűjtés alapján

A régióban – a nemzetközi trendekhez is igazodva – az Airbnb-n meghirdetett ingatlanok több mint 85%-a teljes lakás, kb. minden hetedik ingatlan privát szoba, míg a közös szobák aránya nem számottevő, még a fél százalékot sem éri el. A kínálat jellemzői azt is körvonalazzák, hogy a férőhelyek megoszlását tekintve még nagyobb koncentráció figyelhető meg, ugyanis 89%-a a teljes lakásokban összpontosul, ami átlagosan 5,6 férőhelyet és 4,4 ágyat

jelent ebben a szállástípusban. A platform felületén az elérhető szállásokat átlagosan 25 000 forintért lehet lefoglalni (2. táblázat), azonban az árak egy igen széles spektrumot ölelnek fel, így foglalhatunk akár 2 900 forintért is, de akad szállás több mint 400 000 forintos áron is. A felmért Airbnb szállások átlagos árai és más középértékei között az eltérés 5 000 – 10 000 forint, míg a szórás 23 000 forint körüli. Az adatokból a felső szélső (100 000 forint feletti) értékeket eltávolítva sem változnak a középértékek drasztikus mértékben. A módusz ugyanúgy 15 000 forint, míg a medián körülbelül 300 forinttal, az átlag közel 2 000 forinttal csökkent. Bár a ferdeség és a csúcosság értéke jelentős mértékben változott, az adatok eloszlása tekintetében jelentős változás nem történt (2. ábra), továbbra is pozitív, erősen bal oldali dőlésű és csúcson. A szállások legtöbbször a 20 000 forintos ár körülire pozicionáltak.

2. táblázat

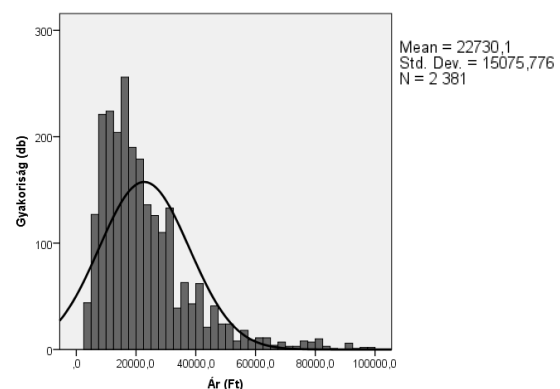
Az Airbnb szálláskínálat átlagárai és statisztikai jellemzői a vizsgált mintaterületen (2018. július)

Középérték	Ár (forint)
Átlag	24605,29
Medián	19365,00
Módusz	15000,0 ^a
Statisztikai jellemzők	
Elemsszám	2417
Szórás	23070,7184
Ferdeség	6,274
Csúcosság	78,437
<i>a több módusz közül a legkisebbet tüntettük fel</i>	

Forrás: saját szerkesztés egyéni adatgyűjtés alapján

2. ábra

Az Airbnb szállások árainak eloszlási görbéje a 100 000 forint feletti kiugró adatok eltávolításával a vizsgált mintaterületen (2018. július)

Forrás: saját szerkesztés egyéni adatgyűjtés alapján

Az Airbnb felületén meghirdetett szállások kb. 75%-a hat fő alatti a befogadóképességet tekintve, tehát a „klasszikus” magán szállás kategóriába sorolható (3. táblázat). A leggyakoribb szállástípus négy férőhellyel rendelkezik, ami a kínálat több mint 27%-át adja, míg második helyen a hat férőhellyel rendelkező szállások vannak (18%), de a nyolc férőhelyes ingatlanok is 10% feletti részesedéssel bírnak. Mindemellett a kínálatban jelen van 239 olyan szállás is, ami tíznél több vendég elszál-

lásolására alkalmas. Ezek alapján arra következtethetünk, hogy a balatoni Airbnb kínálat elsősorban a több főre szállást kereső, az infokommunikációs technológiákat intenzíven használó fiatalokra, valamint az érzékeny családokra fókuszál. Ez a következtetés azonban további vizsgálatokat igényel. Ezt a kérdést azért is érdemes lenne vizsgálni, mert viszonylag kevés hazai kutatás fókuszált a P2P szállásadás keresleti oldalára.

3. táblázat

Az Airbnb kínálat a Balaton turisztikai régióban a férőhelyek és a szállásadók által üzemeltetett ingatlanok száma alapján (2018. július)

A férőhelyek száma szerint				Az üzemeltetett ingatlanok száma szerint			
Férőhely	Szálláshely (db)	Megoszlás (%)	Átlagos szállásár (forint/éjszaka)	Üzemeltetett ingatlanok száma (db)	Szállásadók száma (db)	Szállásadók aránya (%)	Átlagos szállásár (forint/éjszaka)
1	7	0,29	9 461	1	893	75,81	28 274
2	319	13,20	14 071	2	149	12,65	25 268
3	127	5,25	15 310	3	52	4,41	21 478
4	670	27,72	19 615	4	37	3,14	24 143
5	237	9,81	20 786	5	14	1,19	24 311
6	447	18,49	26 270	6	10	0,85	35 172
7	89	3,68	27 113	7	5	0,42	22 561
8	245	10,14	32 148	8	5	0,42	32 037
9	37	1,53	31 635	9	2	0,17	20 484
10	95	3,93	45 150	10+	11	0,93	20 147
11	12	0,50	40 553				
12	46	1,90	42 917				
13	12	0,50	33 712				
14	19	0,79	61 505				
15	5	0,21	106 126				
16	50	2,07	57 025				

Forrás: saját szerkesztés egyéni adatgyűjtés alapján

Kezdetben az Airbnb koncepciója azon alapult, hogy a magánszemélyek megosztják felesleges ingatlankapacitásaikat olyan emberekkel, akiknek szállásra volt szükségük. Ezzel extra bevételekhez jutnak, amelyek segíthetnek nekik a lakbér, vagy a lakáshitel törlesztő részleteinek kifizetésében. Ez a trend később átalakult, és a nagyvárosokban a magáncélú hasznosítás mellett az ingatlanok üzleti célú hasznosítása egyre inkább előtérbe került az Airbnb felületén (JANCSIK et al. 2018). A nemzetközi szakirodalomban nincs egységes konszenzus arról, hány üzemeltetett ingatlantól tekinthetjük „professzionális” vagy „üzleti” felhasználónak a szállásadókat (KE 2017), ezért az egynél több lakást kínáló hosztok már üzleti szolgáltatóknak tekinthetők (JANCSIK et al. 2018). A balatoni régióban a szállásadók kb. 75%-a csupán egy ingatlant hirdet az Airbnb platformján, azonban a professzionális működés fokozottan van jelen (3. táblázat), hiszen a lakások több mint 63%-a kettő vagy annál több üzemeltető birtokában van, ami jelentősen felülmúlja a budapesti arányokat, ahol ez az érték valamivel több mint 50% felett mozog (JANCSIK et al. 2018). Mindemellett figyelemre méltó az is, hogy a hat és annál több ingatlant menedzselő üzemeltetők kevesebb mint 2%-át teszik ki az üzemeltetőknek, mégis az ő igazgatásuk alatt van a kínált ingatlanok több mint 32%-a. E folyamatok azt feltételezik továbbá, hogy a balatoni régióban igen erős a befektetők és a professzionális üzemeltetők jelenléte, amit alátámaszt, hogy a térségben található olyan szállásadó, aki 200-nál is több ingatlant üzemeltet, így vélhetően a bevételek egy jelentős része is egy szűk kör kezében összpontosul.

4.2. TERÜLETI JELLEMZŐK

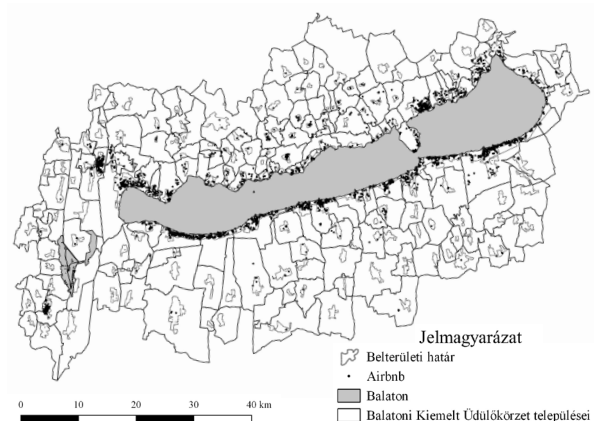
Az adatok elemzéséből megállapítható, hogy az Airbnb szállások megoszlása a Balaton térségében meglehetősen egyenlőtlen (3. ábra). A felmért adatok alapján az körvonalazódik, hogy a déli oldalon nagyobb számban fordul elő Airbnb szálláshely, valamint egy jelentős sűrűsödési pont mutatkozik Keszthely és Hévíz környékén. Továbbá az is jól látszik, hogy az északi oldalon sokkal diffúzabb a jelenség, vagyis sokkal több településen található meg, mint turisztikai jelenség, de számában alacsonyabb, mint a déli oldalon.

A kutatásban a balatoni régió Airbnb kínálatának általános jellemzői mellett megvizsgáltuk, hogy egy turisztikai régióban is érvényesülnek-e a nemzetközi trendek a P2P szállásadás tekintetében, vagyis hogy az Airbnb mennyire tekinthető urbánus jelenségnek, milyen mértékben kötődik nagyobb népességszámhoz. Feltevésünk az volt, hogy minél nagyobb, népesebb egy település, an-

nál nagyobb valószínűséggel és számban jelennek meg Airbnb szálláshelyek az adott településen. Bár logikusnak tűnik, hogy a nagyobb népességszám több lakást, ezáltal több kiadható férőhelyet jelent, de az Airbnb esetében nem biztos, hogy ez érvényesül. Nemzetközi összehasonlításban a magas népességszám nem feltétlenül eredményez magas Airbnb számot. Az ezer főre jutó Airbnb szálláshelyek budapesti értéke 6,05, Bukaresté 1,96, Pozsonyáé 3,04, Bécséé 4,77, míg Prágáé 10,03. Magyarországi viszonylatban is nagyok a különbségek, például Szegeden 1,26, Debrecenben 0,56, Miskolcon 0,32, Siófokon 11,81 ez az érték. A népességszám és az Airbnb szállások száma közötti kapcsolat vizsgálatára a népességszám és az Airbnb-n hirdett szállások száma közötti korrelációs együtthatót vizsgáltuk meg, mely 0,001-es szignifikancia szint mellett erős, 0,709-es együtt mozgást mutatott. Mindemellett megvizsgáltuk az épületállomány és az Airbnb szállások együtt mozgását is. Ebben az esetben még erősebb, 0,764-es korrelációs értéket kaptunk, ami arra utalhat, hogy a népességszám és az épületállomány növekedésével, ha nem is egyenesen arányosan, de növekszik az Airbnb szálláshelyek száma a BKÜ területén. Az Airbnb tehát a diffúzió tekintetében egy turisztikai régióban is inkább hierarchikus jelleget mutat. Ez azonban kiegészül azzal, hogy nemcsak a hagyományos város-falu viszony vagy a népességszám adja a hierarchia alapját, hanem a turisztikai szolgáltatások sokszínűsége is.

3. ábra

Az Airbnb szálláshelyek eloszlása a Balaton térségében

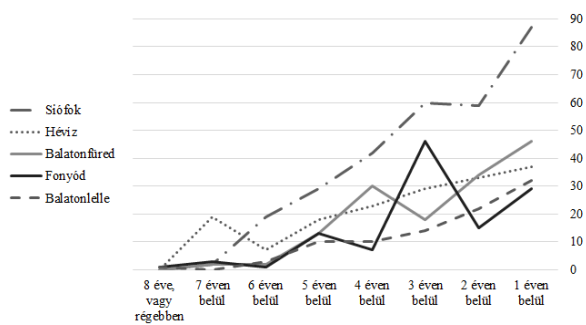
Forrás: saját szerkesztés egyéni adatgyűjtés alapján

Ha az Airbnb elterjedésének idő- és térbeliségét kívánjuk felvázolni, akkor szükséges vizsgálni, hogy milyen régóta és hol adják ki az ingatlanokat. Azonban az Airbnb-n a szállások adatlapján

a szállás üzemeltetőjének regisztrációs dátuma látható, nem pedig a lakás megjelenéséé. Szerencsére a hosztok több mint háromnegyede (75,81%-a) egyetlen egy ingatlant ad ki az Airbnb felületén, vagyis valószínűsíthető, hogy a hoszt regisztrációjának az ideje egybeesik a kiadott ingatlan regisztrációjának az idejével. Erre egyértelmű bizonyíték azonban nincs, hiszen ismeretlen, hogy az üzemeltető a jelenleg üzemeltetett ingatlant adta-e ki a regisztráció időpontjában, vagy korábban már regisztrált egy másik ingatlant, amit valamilyen okból kifolyólag törölt, és új hirdetéssel jelent meg a piacon. A legrégebbi regisztrációk időpontjai és a felmérés idejében megtalálható kiadó szálláshelyek száma által körvonalazódó településcsoport a hagyományos balatoni turizmus kiemelkedő településeit takarja, mint például Siófok, Balatonfüred, Hévíz, Balatonboglár, Fonyód (4. ábra).

4. ábra

Az Airbnb szálláshelyeket kiadó regisztrált felhasználók számának (db) alakulása a Balaton térség kiemelt településein

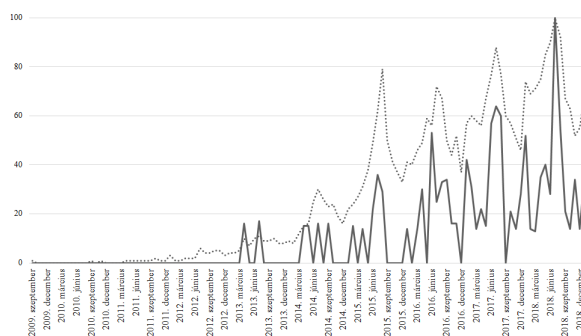
Forrás: saját szerkesztés egyéni adatgyűjtés alapján

Bár az eredményekkel kapcsolatosan több bizonytalanság is fennáll, mégis jó közelítést adhatnak a téma további vizsgálatához, illetve felhívják a figyelmet arra, hogy longitudinális vizsgálatok szükségesek a téma további, alaposabb körülményéhez.

Bár a jelenleg felmért legkorábbi, 2011. februári, regisztráció előtti Airbnb kiadások léte vagy nem léte nem bizonyítható, a P2P szálláshelyek ez időpont előtti ismertségét jellemezheti az internetes keresések alakulása. Ezért a Google Trends felhasználásával megvizsgáltuk, hogy milyen gyakoriságban keresték a Google keresőben az Airbnb-t általánosságban, illetve a Balaton környékén 2009 szeptember és 2019 február között. Eredményként összegezhető, hogy a legtöbb keresés 2018 júniusában volt mind az „Airbnb”, mind az „Airbnb Balaton” kulcsszavakra, a trend pedig növekvő (5. ábra).

5. ábra

Az „Airbnb” és az „Airbnb Balaton” kulcsszavak keresettsége a 2009. szeptember – 2019. január időszakban

Forrás: saját szerkesztés Google Trends adatok alapján

A Balaton esetében a keresések 100%-a Budapestről érkezett a vizsgált időszakban. Ráadásul 2009 szeptembere előtt egyetlen egy általunk keresett kulcsszóra sem történt keresés, mivel maga az Airbnb 2008-ban jött létre, és terjedése még nem érhetett el az általunk vizsgált térségbe. Így bár bizonyítani nem lehet, de a keresési előzmények és a 2011-ben elérhető alacsony számú (összesen 4 db) szállás alapján valószínűsíthető, hogy a vizsgált időszakban a kiadott szálláshelyek számában súlyponteltolódás nem tapasztalható.

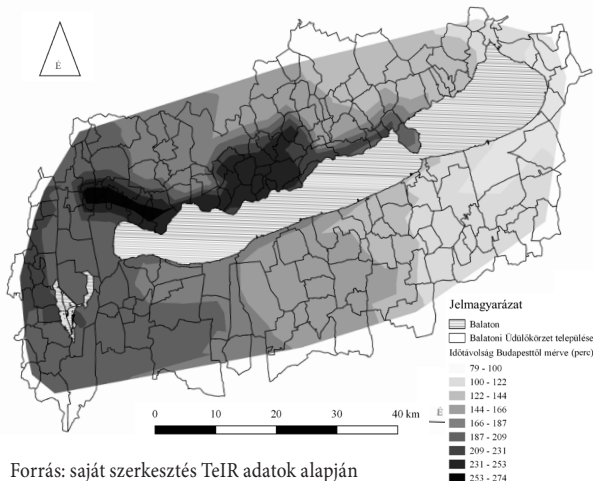
A jelenleg elérhető felhasználói adatok alapján az az állításunk, mely szerint az Airbnb a településhierarchia magasabb szintjén jelenik meg, a városokban, illetve a turisztikailag kiemelkedő településeken, igazolódni látszik, de ahogy más esetekben, itt is szükség lenne további adatgyűjtésre és elemzésre, hogy megalapozottabb következtetéseket vonhassunk le.

A népesség és az épületállomány, vagyis a település fizikai és társadalmi „kiterjedése” azonban nem az egyetlen faktor, mely befolyásolhatja a szálláshelyek, azon belül is a P2P elven működőek, számát és földrajzi eloszlását. Több szakirodalom is értekezik a távolság differenciáló hatásáról (BAKUCZ et al. 2015). Ezért a kutatásban megvizsgáltuk a BKÜ területén található Airbnb-k földrajzi eloszlását, illetve megkíséreltünk magyarázatot adni a felmért P2P szálláshelyek sűrűsödésének okaira. Több kutató is kitér az infrastruktúrális ellátottság, ezen belül is a megközelíthetőség, turizmusban betöltött szerepére (BAKUCZ et al. 2015, MICHALKÓ 2007, TÓTH-DÁVID 2009). Megállapítják, hogy azok a turisztikai desztinációk, amelyek könnyebben megközelíthetőek, népszerűbbek és magasabb vendégéjszaka számokat produkálnak a hasonló adottságokkal rendelkező,

de nehezebben megközelíthető versenytársaiknál. Mivel a közösségi gazdaság és az Airbnb urbanus jelenségnek tekinthetők, terjedésük a fentebb említett módon hierarchikus és egyben expanziós jellegű. Ez azt feltételezi, hogy azokon a településeken, amelyek esetlegesen egy nagyobb, a településhierarchiában magasabb pozíciót elfoglaló településhez – például megyeszékhely, regionális központ vagy esetleg főváros – földrajzilag vagy időtávolság szempontjából közelebb helyezkednek el, nagyobb számban találunk Airbnb szállásokat. Ennek érdekében megvizsgáltuk, hogy egyrészt, a Budapesttől mért időtávolság (6. ábra) mennyiben magyarázza a felmérés időpontjában elérhető Airbnb-k számát, másrészt, hogy az autópálya-lehajtóktól való távolság befolyásolja-e megjelenésüket. Ehhez regresszió analízist végeztünk el. Előbbi vizsgálat esetében $R=0,016$ -os értéket kaptunk, míg a második esetben $R=0,032$ -es értéket mértünk, amelyek alapján megállapítható, hogy sem Budapesthez, sem pedig az autópálya lehajtókhoz való közelség/távolság nem befolyásolja és nem is magyarázza a szálláshelyek földrajzi eloszlását.

6. ábra

A Balaton parti települések Budapesttől mért időtávolsága

A Budapesttől való távolság mellett a szállások parttól való földrajzi távolságának differenciáló hatását is vizsgáltuk (4. táblázat). A balatoni térség településeit két kategóriára osztottuk:

- a Balatontól távolabbi (nem partmenti) településekre,
- és Balaton-parti településekre.

Megvizsgáltuk, hogy kimutatható-e szignifikáns különbség a meghirdetett Airbnb-k száma és a „Balaton-partiság” között. A t-próba eredménye alapján megállapítható, hogy a Balaton-parton szignifikánsan több Airbnb található, mint a Balatontól távolabb. A kapcsolat igazolására keresztábra elemzést is végeztünk, amelyhez a két nominális változót az Airbnb szálláshely megléte (igen-nem), illetve a Balatonhoz való közelség (parti, távolabbi) adta. Az elemzés során a Khí-négyzet próba 1-es szabadsági fok mellett 47,632-es értéket vett fel, mely szerint a nullhipotézisünk, azaz, hogy a Balatonhoz való viszony (közel-távol) nincs hatása az Airbnb megjelenésére, megdőlt. Az adatok szorosságára vonatkozó Cramer-V érték 0,514, vagyis az adatok közepesen erősen kapcsolódnak össze.

Annak érdekében, hogy ne csak nominális, hanem metrikus adatokkal is teszteljük a Balaton-part, mint turisztikai attrakció Airbnb szálláshelyekre gyakorolt hatását, további elemzést végeztünk a Balaton-parttól mért tényleges, méterben mért távolság és az Airbnb-k száma között. A távolság és az Airbnb-k száma közötti korrelációs együttható értéke -0,318 volt - 0,01-es szignifikancia szinten -, vagyis a parttól való távolság gyengén és ellentétesen mozog a kiadott szálláshelyek számával. Így a korábbi észrevételekkel együtt megállapíthatjuk, hogy a BKÜ településein az Airbnb szállások megjelenését egy turisztikai attrakció, vagyis a Balaton partja jobban befolyásolhatja, mint az elérhetőség. Mindez természetesen az üdülturizmus jellegzetességeiből is következik.

A Balaton, mint komplex turisztikai termék nem csupán strandjai miatt népszerű, hanem borvidékek tekintetében is az ország legszín-

4. táblázat

Az Airbnb-k számának megoszlása a partközeli és a nem partközeli települések között

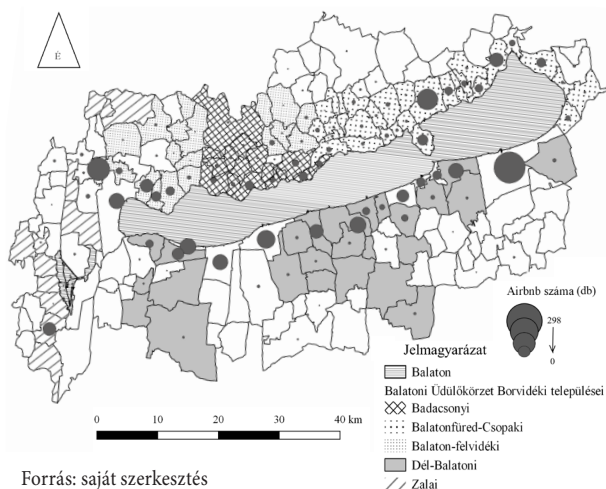
Megnevezés		Elemsszám (db)	Átlag	F-érték	t-érték	Airbnb		Khí-négyzet
						van	nincs	
Airbnb-k száma	Balaton partközeli	52	41,23	89,213	8,217	0	52	47,632
	Balaton további	128	2,13			71	57	

Forrás: saját szerkesztés

sebb választékát adja, ugyanis a balatoni régió területén összesen öt darab történelmi borvidék található. A vizsgálatunkban összesen 109 településen mértünk Airbnb szálláshelyet, amelyek közül 77 település borvidékhez tartozott, míg 32 nem (7. ábra). Ezek alapján, a kutatás során arra is kerestük a választ, hogy a borvidékeken nagyobb valószínűséggel jelennek-e meg az Airbnb típusú szálláshelyek. A Khí-négyzet próba eredménye alapján ($Khí=27,319$; $df=1$; $szig=0,001$) a borvidékhez tartozás és az Airbnb megjelenése között kimutatható egyfajta kapcsolat, ugyanis a borvidékeken nagyobb eséllyel található Airbnb szálláshely, mint azokon a településeken, melyek nem tartoznak egyetlen borvidékhez sem. A meghirdetett Airbnb szállások számát azonban nem befolyásolja érdemben a borvidékhez való tartozás, vagyis a borvidék önmagában nem feltétlenül okozója a magasabb Airbnb számnak.

7. ábra

A Balaton körüli borvidékek települései és a településeken található Airbnb szállások száma

A borvidékek esetében megvizsgáltuk továbbá az Airbnb szállások átlagos árait is (5. táblázat), azt feltételezve, hogy azok között nincs szignifikáns különbség. Feltételeztük tehát, hogy a borvidékhez való tartozás nem differenciál az átlagárban. Az eredmények alapján az árban nem a borvidékhez tartozás az, ami a legmeghatározóbb, hanem feltehetőleg a borvidék imázsa, annak népszerűsége. Így lehetséges az, hogy a napjainkban egyre népszerűbbé váló Balatonfüred térsége értékesebb, mint a bor tekintetében kevésbé elismert Dél-Balaton, vagy a köztudatba kevésbé beágyazódott Zalai borvidék. Mivel egyértelmű összefüggést nem találtunk a borvidékhez tartozás és az Airbnb-k száma között, így az árakra gyakorolt hatás is feltételes.

5. táblázat

A Balaton körüli borvidékeken található Airbnb szállások átlagára (2018. július)

Borvidék	Átlagár (Ft)
Badacsonyi	23 552
Balatonfüred-Csopaki	27 723
Balaton-felvidéki	25 220
Dél-Balaton	20 417
Zalai	15 454
nem borvidék	21 964

Forrás: saját szerkesztés

5. Összefoglalás

Kutatásunkban a rövidtávú szállásszolgáltatás (Airbnb) helyzetét mutatjuk be a Balatoni Turisztikai Régióban, és elemezzük, hogy a települések népességszáma, a földrajzi távolság, valamint a borvidékek milyen hatással vannak az Airbnb kínálatra. Eredményeink azt mutatják, hogy habár az Airbnb döntően nagyvárosi jelenség, valamint a jelentős turisztikai vonzerővel rendelkező városokban terjedt el (ADAMIAK 2018, GUTIÉRREZ et al. 2017), a Balatoni Turisztikai Régióban is jelen van. Vizsgálatunk megerősítette, hogy az Airbnb elsősorban urbanus jelenségnek tekinthető, ugyanakkor nem igazolta a településhierarchiának az Airbnb szállások számára gyakorolt pozitív hatását.

Az eredményeket összegezve megállapíthatjuk, hogy a balatoni Airbnb kínálat illeszkedik a hazai (DUDÁS et al. 2018) és budapesti (JANCSIK et al. 2018) trendekhez, ugyanakkor nemzetközi kontextusba helyezve megállapítható, hogy a balatoni térség Airbnb kínálatában sokkal magasabb a teljes lakások részaránya, mint a globális Airbnb piac (68,5%) (KE 2017), vagy akár a nyugat-európai országok (ABDAR-YEN 2017) viszonylatában. A kutatás rávilágított továbbá arra, hogy az Airbnb felületén kiadott szállások több mint 75%-a egy üzemeltető gondozásában van. Ugyanakkor a professzionális lakáskiadás fokozottan van jelen, hiszen a hat vagy annál több ingatlant menedzselő szállásadók részaránya 2% alatti, mégis ők kezelik a kínált szállások több mint 32%-t. Ezek a számok azt is sugallhatják továbbá, hogy a balatoni régióban az Airbnb nem tekinthető pusztán a felesleges ingatlan kapacitások magánjellegű megosztására és hasznosítására használt platformnak – amely célra 2008-ban megalapították –, hanem bizonyos esetekben sokkal inkább egy üzleti motiváció által vezérelt lakáskiadó platform.

A kutatás további iránya lehetne az adatgyűjtés jövőbeni szisztematikus megisméltése az Airbnb terjedésének figyelemmel kísérése érdekében. Emellett érdemes lenne mélyebben megvizsgálni az Airbnb kereskedelmi szálláshelyekre gyakorolt hatását, illetve az adott települések ingatlanpiacára gyakorolt hatásait a Balatoni Turisztikai Régióban, és azt összehasonlítani a nemzetközi trendekkel.

Köszönetnyilvánítás

A tanulmányban ismertetett kutatás a 128015 számú „A magyarországi közösségi szállásadás földrajzi vizsgálata” projekt részeként a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alap támogatásával valósult meg.

Felhasznált irodalom

- ABDAR, M. – YEN, N. Y. (2017): Understanding regional characteristics through crowd preference and confidence mining in P2P accommodation rental service. *Library Hi Tech*. 35(4). pp. 521–541.
- ADAMIAK, C. (2018): Mapping Airbnb supply in European cities. *Annals of Tourism Research*. 71(C). pp. 67–71.
- BAKUCZ M. – BOZÓTI A. – KOVÁCS Á. – PÓTÓ ZS. (2015): A közúti elérhetőség szerepe a hazai fürdőtelepülések turisztikai versenyképességében. *Területi Statisztika*. 55(1). pp. 60–75.
- BÁLINT D. – MAGYAR-PAPP J. (2016): Megosztáson alapuló gazdaság a turizmus szektorban: Esettanulmány Pécsről. In: Pajtókné Tari I. – Tóth A. (szerk.): *Magyar Földrajzi Napok 2016*. Konferenciakötet. Eszterházy Károly Egyetem–Magyar Földrajzi Társaság–Agraria Geografia Alapítvány, Eger. pp. 676–686.
- BÁLINT, D. – TRÓCSÁNYI, A. (2016): New ways of mobility: the birth of ridesharing. A case study from Hungary. *Hungarian Geographical Bulletin*. 65(4). pp. 391–405.
- BLAL, I. – SINGAL, M. – TEMPLIN, J. (2018): Airbnb's effect on hotel sales growth. *International Journal of Hospitality Management*. 73. pp. 85–92.
- BOROS, L. – DUDÁS, G. – KOVALCSIK, T. – PAPP, S. – VIDA, GY. (2018): Airbnb in Budapest: Analysing spatial patterns and room rates of hotels and peer-to-peer accommodations. *GeoJournal of Tourism and Geosites*. 21(1). pp. 26–38.
- CHENG, M. (2016): Sharing economy: A review and agenda for future research. *International Journal of Hospitality Management*. 57. pp. 60–70.
- DOMONKOS Á. – SINKOVICS K. – RETZ T. (2016): Turizmusgazdaság a Balaton idegenforgalmi régióban. *Területi Statisztika*. 56(3). pp. 346–368.
- DUDÁS G. – BOROS L. (2019): A közösségi gazdaság (sharing economy) definiálásának dilemmái. *Tér és Társadalom*. 33(1). pp. 107–130.
- DUDÁS G. – BOROS L. – PÁL V. (2016): Közösségi szállásadás Budapesten – Az Airbnb térnyerése. *Településföldrajzi Tanulmányok*. 5(3-4). pp. 66–83.
- DUDÁS, G. – BOROS, L. – KOVALCSIK, T. – KOVALCSIK, B. (2017a): The visualisation of the spatiality of Airbnb in Budapest using 3-band raster representation. *Geographica Technica*. 12(1). pp. 23–30.
- DUDÁS G. – KOVALCSIK T. – BOROS L. – KOVALCSIK B. – VIDA GY. (2018): Az Airbnb szálláskínálatának jellemzői a megyei jogú városokban. *Területi Statisztika*. 58(5). pp. 462–488.
- DUDÁS, G. – VIDA, GY. – KOVALCSIK, T. – BOROS, L. (2017b): A socio-economic analysis of Airbnb in New York City. *Regional Statistics*. 7(1). pp. 135–151.
- FANG, B. – YE, Q. – LAW, R. (2016): Effect of Sharing Economy on Tourism Industry Employment. *Annals of Tourism Research*. 57. pp. 264–267.
- FORNO, F. – GARIBALDI, R. (2015): Sharing economy in travel and Tourism: The case of home-swapping in Italy. *Journal of Quality Assurance in Hospitality and Tourism*. 16(2). pp. 202–220.
- GININDZA, S. – TICHAAWA, T. M. (2017): The impact of sharing accommodation on the hotel occupancy rate in the kingdom of Swaziland. *Current Issues in Tourism*. pp. 1–17.
- GUTIÉRREZ, J. – GARCÍA-PALOMARES, J. C. – ROMANILLOS, G. – SALAS-OLMEDO, M. H. (2017): The eruption of Airbnb in tourist cities: Comparing spatial patterns of hotels and peer-to-peer accommodation in Barcelona. *Tourism Management*. 62. pp. 278–291.
- GUTTENTAG, D. (2015): Airbnb: disruptive innovation and the rise of an informal tourism accommodation sector. *Current Issues in Tourism*. 18(12). pp. 1192–1217.
- GUTTENTAG, D. – SMITH, S. – POTWARKA, L. – HAVITZ, M. (2018): Why Tourist Choose Airbnb: A Motivation-Based Segmentation Study. *Journal of Travel Research*. 57(3). pp. 342–359.
- GYÓDI, K. (2017): Airbnb and the hotel industry in Warsaw: An example of the sharing economy? *Central European Economic Journal*. 2(49). pp. 23–34.

- HAMARI, J. – SJÖKLINT, M. – UKKONEN, A. (2016): The sharing economy: Why people participate in collaborative consumption. *Journal of the Association for Information and Science and Technology*. 9(67). pp. 2047–2059.
- JANCSIK A. – MICHALKÓ G. – CSERNYIK M. (2018): Megosztás megosztottság nélkül – az Airbnb és a budapesti szálláshelypiac átalakulása. *Közgazdasági Szemle*. 65(3). pp. 259–286.
- KARAKASNÉ MORVAY, K. (2017): Satisfaction and characteristics of Airbnb demand in Budapest. *Zbornik Radova Departmana Za Geografiju Turizam I Hotelijertvo*. 42(2). pp. 76–88.
- KE, Q. (2017): Sharing Means Renting?: An Entire-marketplace Analysis of Airbnb. *Proceedings of the 2017 ACM on Web Science Conference*. pp. 131–139.
- MADARÁSZ, E. – PAPP, ZS. (2013): Delimiting the „Balaton Riviera” tourist destination by using network analysis. *Hungarian Geographical Bulletin*. 62(3). pp. 289–312.
- MICHALKÓ G. (2007): *Magyarország modern turizmusföldrajza*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest.
- OLMEDILLA, M. – MARTÍNEZ-TORRES, M. R. – TORAL, S. L. (2016): Harvesting Big Data in social science: A methodological approach for collecting online user-generated content. *Computer Standards & Interfaces*. 46. pp. 79–87.
- PÁSZTOR M. – UGRÓSDY GY. – VILLÁNYI J. (2017): A fogyasztói árstatisztika gyűjtésének módjai. In: Lehota J. (szerk.): *Eletem a felsőoktatásban: Dr. Molnár József 70 éves*. Szent István Egyetem Kiadó, Gödöllő. pp. 37–43.
- PUCZKÓ, L. – RÁTZ, T. (2000): Tourist and Resident Perceptions of the Physical Impacts of Tourism at Lake Balaton, Hungary: Issues for Sustainable Tourism Management. *Journal of Sustainable Tourism*. 8(6). pp. 458–478.
- SALVIONI, D. M. (2016): Hotel Chains and the Sharing Economy in Global Tourism. *Symphonia, Emerging issues in Management*. 1. pp. 31–44.
- SAHLMAN, E-M. (2018): *Sharing economy as disruptive innovation: consumer viewpoint*. Bachelor's Thesis. Aalto University School of Business.
- SCHNEIDER, H. (2017): *Creative destruction and the sharing economy. Uber as a disruptive innovation*. Edwars Elgar Publishing, Cheltenham, UK.
- SMITH, M. – EGEDY, T. – CSIZMADY, A. – JANCSIK, A. – OLT, G. – MICHALKÓ, G. (2018): Non-planning and tourism consumption in Budapest's inner city. *Tourism Geographies*. 20. pp. 524–548.
- SÜLI D. – MARTYIN-CSAMANGÓ Z. (2017): A közösségi média szerepe a fesztiválturizmusban – a Szegedi Ifjúsági Napok és a Green Future példáján. *Turizmus Bulletin*. 17(3-4). pp. 24–32.
- TEUBNER, T. – HAWLITSCHKE, F. – DANN, D. (2017): Price determinants on Airbnb: How reputation pays off in the sharing economy. *Journal of Self-Governance and Management Economics*. 5(4). pp. 53–80.
- TÓTH G. – DÁVID L. (2009): Az elérhetőség és az idegenforgalom kapcsolata. *Tér és Társadalom*. 23(3). pp. 45–62.
- ZERVAS, G. – PROSERPIO, D. – BYERS, J. W. (2017): The rise of the Sharing economy: Estimating the impact of Airbnb on the hotel industry. *Journal of Marketing Research*. 54. pp. 687–705.

Internetes források

- AIRBNB (2018): *Fast facts*. <https://press.atairbnb.com/fast-facts/>, Letöltve: 2018. június 6.
- FORBES (2018): *As a rare profitable unicorn, Airbnb appears to be worth at least \$38 billion*. <https://www.forbes.com/sites/greatspeculations/2018/05/11/as-a-rare-profitable-unicorn-airbnb-appears-to-be-worth-at-least-38-billion/>, Letöltve: 2018. október 10.
- RANCHORDÁS, S. – ZUREK, K. – GEDEON, ZS. (2016): Home-Sharing in the Digital Economy: The cases of Brussels, Stockholm and Budapest. *Impulse Paper prepared for the European Commission*. <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/16950/attachments/1/translations/en/renditions/native>, Letöltve: 2018. június 10.
- STATISTA (2018): *Leading hotel brands based on brand value worldwide in 2017 (in billion U.S. dollars)*. <https://www.statista.com/statistics/732907/most-valuable-hotel-brands-worldwide/>, Letöltve: 2018. október 10.